

Resort rozwoju przekazał do konsultacji publicznych, uzgodnień międzyresortowych i opiniowania przez Komisję Wspólną Rządu i Samorządu Terytorialnego projekt nowelizacji ustawy wdrażającej w Polsce unijną politykę spójności 2014-2020, czyli *ustawy o zasadach realizacji programów w zakresie polityki spójności finansowanych w perspektywie finansowej 2014–2020*. Korekty mają ułatwić życie beneficjentom i instytucjom wdrażającym oraz usprawnić wykorzystanie funduszy unijnych. Prześledźmy, jakie zaproponowano zmiany z punktu widzenia samorządu lokalnego, jako potencjalnego wnioskodawcy.

Zdefiniowane dofinansowanie i kryteria oraz wprowadzone warunki formalne

W art. 2 doprecyzowano pojęcie „dofinansowania” poprzez dodanie bądź ono *„wypłacane na podstawie umowy o dofinansowanie projektu albo decyzji o dofinansowanie projektu”*.

Wprowadzono również definicję kryteriów wyboru projektu. Odtąd mają one być rozumiane jako *„kryteria umożliwiające ocenę projektu opisanego we wniosku o dofinansowanie projektu, jego wybór do dofinansowania i zawarcie umowy o dofinansowanie projektu albo podjęcie decyzji o dofinansowaniu projektu, zgodne z warunkami, o których mowa w art. 125 ust. 3 lit. a rozporządzenia ogólnego, zatwierdzone przez komitet monitorujący”*.

Wprowadzone zostało także nowe pojęcie „warunki formalne”. Pod nim mają być rozumiane *„wymogi formalne, których spełnienie warunkuje ocenę projektu i zawarcie umowy o dofinansowanie projektu albo podjęcie decyzji o dofinansowaniu projektu, odnoszące się do kompletności i poprawności wypełnienia wniosku o dofinansowanie projektu, cech wnioskodawcy, których weryfikacja odbywa się poprzez stwierdzenie spełniania albo niespełniania danego wymogu.”*. Nie jest do końca jasna intencja projektodawcy. W uzasadnieniu zmiany podano jedynie, że *„dokonanie jednoznacznego podziału na kryteria wyboru projektów oraz warunki formalne ma na celu uniknięcie wątpliwości interpretacyjnych w zakresie sposobu uzupełniania wniosku o dofinansowanie oraz projektu na etapie wyboru projektów do dofinansowania.”*. Rodzi się pytanie, jaki jest cel rozróżnienia i funkcjonowania dwóch zbliżonych, a jednak różnych kategorii oceny: warunków formalnych i kryteriów formalnych? Może tu chodzić o wyodrębnienie kategorii wymogów formalnych po to, by umożliwić ich weryfikację „na wejściu”, zanim projekt dopuszczony zostanie do oceny. I do tego automatycznie - przez system informatyczny, a nie przez oceniających.

Znikną wytyczne programowe i horyzontalne, będą tylko wytyczne ministerialne

Z ustawy usunięto cały art. 7 mówiący o wytycznych programowych i horyzontalnych. Zapis o nich zniknął również z art. 8, który mówi o obowiązku publikowaniu przez IZ różnego rodzaju dokumentów. W uzasadnieniu zmiany czytamy, że w systemie realizacji programu operacyjnego pozostaną wyłącznie wytyczne wydawane przez ministra właściwego do spraw rozwoju regionalnego wykonującego zadania państwa członkowskiego. W przepisach przejściowych dopowiedziano, iż z dniem wejścia w życie ustawy (14 dni po ogłoszeniu) wytyczne programowe przestają być stosowane. Ale z zastrzeżeniem. Instytucja zawierająca umowę o dofinansowanie po dniu wejścia w życie ustawy nie będzie mogła zobowiązać beneficjenta do stosowania wytycznych programowych. Nie będzie również możliwości wiązania wytycznymi programowymi instytucji zaangażowanych w realizację programów operacyjnych. Mając na względzie, że umowy o dofinansowanie zawarte wcześniej odwołują się do wytycznych

programowych, a jednocześnie nie ma możliwości zobligowania beneficjenta do podpisania aneksu do umowy, gdzie zobowiązałby się do stosowania wytycznych horyzontalnych (jeżeli takie zobowiązanie nie było przewidziane w umowie), przewidziano nową regulację. Zgodnie z nią do umów o dofinansowanie projektu zawartych przed dniem wejścia w życie nowelizacji, w których beneficjenci zobowiązali się do stosowania wyłącznie wytycznych programowych, stosuje się przepisy dotychczasowe, chyba że beneficjent wyrazi zgodę na zmianę umowy o dofinansowanie projektu w zakresie związania wytycznymi.

Dopuszczone partnerstwo w podmiocie powiązanym

Zmianą w art. 33 ministerstwo zrezygnowało z zakazu zawierania partnerstw przez podmioty powiązane. Wpisano, że wyboru partnerów spoza sektora finansów publicznych dokonuje podmiot inicjujący projekt partnerski. A każde partnerstwo, także tworzone przez jednostki z sektora finansów publicznych, powinno być utworzone przed złożeniem wniosku o dofinansowanie projektu partnerskiego.

Oświadczenia niekonieczne

Poprzez zmiany art. 37 zdecydowano, że oświadczenia zawarte we wniosku nie będą jego obowiązkowym elementem. Do decyzji instytucji zarządzających będzie należało, czy dane oświadczenie znajdzie się we wniosku o dofinansowanie czy nie.

Wgląd do dokumentów po zakończeniu oceny

W modyfikacji art. 37 potwierdzono (dodanie ust. 6a), że dokumenty i informacje wytworzone lub przygotowane w związku z oceną dokumentów i informacji przedstawianych przez wnioskodawców, do czasu wybrania ich projektów do dofinansowania, nie podlegają udostępnieniu w trybie dostępu do informacji publicznej. Uzasadniono to „*uporządkowaniem dotychczasowych regulacji w celu uniknięcia wątpliwości interpretacyjnych w tym zakresie*” i *zabezpieczenie sprawnego przeprowadzenia wyboru projektów do dofinansowania, który mógłby być dezorganizowany przez znaczną liczbę wniosków dotyczących udostępnienia informacji publicznej. Regulacja ma także na celu wyeliminowanie praktyk polegających na powielaniu rozwiązań opracowanych przez innych wnioskodawców.*”

Konkurs w rundach

Wprowadzono nową kategorię w ramach konkursu – rundę, uzasadniając ten zabieg usprawnieniem wyboru projektów do dofinansowania oraz korzyścią dla wnioskodawców. Nie będą oni musieli czekać na decyzję o wyborze do dofinansowania do rozstrzygnięcia ostatniej rundy w ramach danego konkursu. Nasuwają się tu pytania. Jaka będzie różnica pomiędzy konkursem a jego rundą? Jakie jest uzasadnienie wprowadzenia podkategorii konkursu? Czy nie skomplikuje to procesu wyboru? Jaka jest różnica pomiędzy konkursem, ogłaszanym w danym działaniu czy poddziałaniu programu, a rundą konkursu? Jaki status formalny będzie miała runda – taki sam jak konkurs? Jeśli tak, po co wprowadzać rundę, skoro można po prostu ogłosić kolejny konkurs.? Czy wnioskodawca będzie mógł złożyć ten sam wniosek w kolejnych rundach konkursu?

Poprawki w trakcie oceny także mailem

Do art. 43, regulującego procedurę na wypadek stwierdzenia we wniosku o dofinansowanie braków w

zakresie warunków formalnych lub oczywistych omyłek, wprowadzono zapis, że do doręczenia wezwania zastosowanie znajdują przepisy Kodeksu postpowania administracyjnego. Oznacza to m.in., że doręczenia będą mogły następować również za pomocą środków komunikacji elektronicznej.

Pracownicy instytucji w komisji

Nowe brzmienie art. 44 jednoznacznie przesądza, że w skład komisji oceny projektów obowiązkowo wchodzi pracownicy właściwej instytucji. Udział ekspertów w pracach KOP będzie fakultatywny.

Zmiany w projekcie w trakcie oceny

W konsekwencji wprowadzenia rund konkursu, przeformułowany został również art. 45, który będzie mówił o etapach oceny projektów, a nie jak dotąd o etapach konkursu. Ale kluczowa w tym miejscu zmiana dla wnioskodawców polega na wprowadzeniu możliwości dokonywania zmian w projekcie w trakcie jego oceny, w części dotyczącej spełniania kryteriów wyboru projektów. Mechanizm ma być opisywany w regulaminie konkursu. Zmiana ma umożliwić instytucji ogłaszającej konkurs *podejmowanie działań mających na celu lepsze spełnianie kryteriów wyboru projektów lub spełnianie większej liczby kryteriów przez dany projekt*. Projektodawcy przewidują, że przełoży się to na podniesienie jakości przedsięwzięć wybieranych do dofinansowania.

Ocenianie ekspert, kiepscy w odstawkę

Zdarza się, że wnioskodawcy narzekają na oceny dokonywane przez tzw. ekspertów, czyli osoby niebędące pracownikami instytucji ogłaszających konkursy. Ministerstwo postanowiło eliminować tych zewnętrznych oceniających, którzy się nie sprawdzili. W art. 49 uchylono przepis nakładający na nich obowiązek posiadania wiedzy na temat realizacji danego programu operacyjnego, ale dodano (ust. 6a) możliwość oceniania pracy ekspertów przez instytucje. Dwukrotna negatywna ocena będzie skutkować usunięciem takiej osoby z wykazu.

Mniej załączników

Ministerstwo wprowadziło do ustawy (art. 50a) przepisy ograniczające możliwość żądania od wnioskodawców zaświadczeń i dokumentów, do których instytucja będzie miała dostęp z urzędu, poprzez własne rejestry lub rejestry prowadzone przez inne podmioty. Celem tego przepisu jest ograniczenie barier administracyjnych dla wnioskodawców i przerzucenie ciężaru w uzyskaniu zaświadczeń i dokumentów na właściwe instytucje. Jednocześnie pozostają w mocy przepisy (art. 37 ust. 5), umożliwiające instytucji wymaganie od wnioskodawcy wyłącznie informacji i dokumentów niezbędnych do oceny spełnienia kryteriów wyboru projektów.

Niemożliwe znaczące zmiany w umowie o dofinansowanie

W nowo wprowadzonym art. 52a ograniczono możliwość dokonywania zmian w umowie o dofinansowanie projektu. Wskazano, że nie mogą one wpłynąć na spełnianie kryteriów wyboru projektu w sposób, który skutkowałby negatywną jego oceną. Jak uzasadnia ministerstwo, celem zapis jest wyeliminowanie przypadków drastycznych zmian w postanowieniach umowy o dofinansowanie po jej zawarciu.

Przesądzenie o proteście lub ponownym złożeniu wniosku

Treść art. 53, który stanowi wstęp do rozdziału poświęconego procedurze odwoławczej, doprecyzowano, by jednoznacznie przesądzić, że w przypadku negatywnej oceny projektu wybieranego w trybie konkursowym, wnioskodawca ma prawo wnieść protest albo ponownie złożyć wniosek w kolejnym konkursie albo rundzie konkursu. Wprowadzono również możliwość wycofania protestu, uzasadniając, że pozwoli to wnioskodawcy na ewentualne aplikowanie w innym konkursie. Poza tym skrócono terminy rozpatrzenia protestu.

Egzekucja nie obejmie zaliczek; rozliczanie dotacji z budżetu państwa jak płatności z eurofunduszy

Nowelizacji wprowadza również zmiany w innych ustawach. W kodeksie administracyjnym i *ustawie o postępowaniu egzekucyjnym* zapisano, iż egzekucji nie będą podlegały „środki wypłacone beneficjentom w formie zaliczki; sumy i świadczenia w naturze już wypłacone lub wydane oraz środki trwałe oraz wartości niematerialne i prawne powstałe w ramach realizacji projektu, na który były przeznaczone środki pochodzące z programów finansowanych z udziałem funduszy unijnych, przez okres jego realizacji wskazany w umowie o dofinansowanie projektu.”

Zmiany wprowadzone do *ustawy o finansach publicznych* (w art.168 ust. 1, art. 189 ust. 4 i 4a oraz art. 251 ust. 1) mają na celu umożliwianie rozliczania dotacji celowych, udzielanych beneficjentom z budżetu państwa oraz budżetów JST na współfinansowanie projektów, na zasadach analogicznych do płatności z budżetu środków europejskich, tj. w terminach wynikających z umowy o dofinansowanie, bez konieczności zwracania niewykorzystanych środków na koniec roku budżetowego. Warunki i tryb zwrotu pieniędzy mają być określone w rozporządzeniu. Obecnie niewykorzystane do końca danego roku budżetowego dotacje są zwracane, a następnie, dla zachowania płynności finansowania projektu, ponownie są wypłacane beneficjentom z budżetu roku następnego. Instytucje wypłacające dotacje zostaną odciążone z obowiązku rozliczania zwrotów na przełomie roku i ponownego wypłacania tych środków.